

**BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINI KOMPETENTLIK
ASOSIDA SHAKLLANTIRISH**

Yorqinoy Hamidjonovna Qipchaqova
Fardu, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrası o'qituvchisi,
Kasimova Muxlisaxon Xamdamovna
Fardu talabasi

Pedagogik oliy o'quv yurtlari uchun kompetentlikka asoslangan yondashuv o'qituvchining, ya'ni yosh mutaxassisning kasbiy tayyorgarligi natijasi – bu fanga oid bilim va ko'nikmalar yig'indisi emas, balki uning turli xil pedagogik vaziyatlarda harakat qilish qobiliyatini anglatishi kerak. Shuning uchun pedagogik o'liy ta'lim muassasalarida bitiruvchisining kompetentligi bu fan-kasbiy bilimlar, o'zlashtirilgan texnologiyalar va o'qituvchining faoliyatida qabul qilingan vaziyatlarda harakat qilish qobiliyatining birligi. Shuningdek, kompetensiya qobiliyat dastlab paydo bo'lgan sharoitlardan farq qiladigan sharoitlarga o'tish qobiliyati bilan tavsiflanishi muhimdir. Mutaxassisning “ideal modelini” yaratishda deyarli barcha mualliflar kompetentligi faqat faoliyat jarayonida va faqat ma'lum bir kasb doirasida shakllanishi, tahlil qilinishi va baholanishi mumkinligini ta'kidlaydilar. A.V. Xutorskoyning ta'kidlashicha, kompetensiya atamasi “ma'lum bir sohada qobiliyatli shaxsning bu sohani oqilona ko'rib chiqishga va unda samarali harakat qilishga imkon beradigan tegishli bilim va qobiliyatlarga egaligi”ni ifodalaydi. Kompetentlik – bu oddiy bilimlar, ko'nikmalar yig'indisi emas, balki shaxsning o'zini o'zi rivojlantirishining natijasi, shaxsiy o'sish kabi texnologik emas, o'zini o'zi baholash va faoliyat va shaxsiy tajribasining natijasidir. Oliy ma'lumotli mutaxassisning kompetentligi – bu muvaffaqiyatli bo'lish uchun o'z potentsiali (bilim, ko'nik- ma, tajriba, shaxsiy fazilatlar va boshqalar)ni amalga oshirishga ko'rsatadigan tajriba va qobiliyati. Kasbiy soha faoliyatida kompetentlik, uning ijtimoiy ahamiyati va ushbu faoliyat natijalari uchun shaxsan javobgarligini, uni doimiy ravishda takomillashtirish zarurligini anglashni talab qiladi. “Oliy ma'lumotli mutaxassisning kompetentligini ta'riflashda kasbiy tayyorgarlikning natijasi uning asosiy maqsadi insonning turli xil professional muammolarni ko'rish, tushunish va baholash qobiliyatini shakllantirish, ularni konstruktiv hal etish, har qanday qiyinchilikka to'g'ri yechim topish fazilatlarini sifatida ko'rib chiqishdir. Kompetentlikka asoslangan yondashuv bilimning ahamiyatini inkor etmaydi, balki olingan bilimlardan foydalanish qobiliyatiga e'tibor qaratadi. Shunday qilib, o'qituvchining kasbiy mahorati uning pedagogik faoliyatini amalga oshirishga nazariy va amaliy tayyorgarligining birligini ifodalaydi va uning professionalligini tavsiflaydi. Oliy ta'limda o'qituvchini tayyorlashda “kompetentlik – bu qobiliyat, bu talabning egallagan bilim va ko'nikmalariga asoslangan uning ta'lim va hayotiy tajribasi, qadriyatlarini asosida shakllanadi. Kompetentligi yuqori baholangan shaxs – bu vaziyatni muvaffaqiyatli hal qilish, bilim va ko'nikmalarini, texnik va usullarini o'z vaqtida faollashtirish va yangilashga imkon beradigan ma'lum qobiliyat va tayyorgarlikka ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qipchaqova Yo., & Soxibova F. (2022). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI JISMONIY TARBIYALASH MUAMMOLARI. *Мировая наука*, (3 (60)), 18-21.
2. Qipchaqova, Y. H. (2022). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Research Focus*, 1(2), 340-347.
3. Qipchaqova, Y. (2022). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASH SOHASIDAGI XORIJ MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TAJRIBALARI. *Science and innovation*, 1(B8), 106-111

4. Kipchakova, Y. (2021). METHODOLOGICAL AND DIDACTIC ASPECTS OF INFORMATION AND INTELLECTUAL CULTURE IN THE EDUCATION OF A DEVELOPED GENERATION. Экономика и социум, (6-1), 156-159.
5. Kipchakova, Y. X., & Kodirova, G. A. (2020). INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MODERN EDUCATION. Теория и практика современной науки, (5), 29-31.
6. KIPCHAKOVA, Y., ABDUXAMIDOVA, M., & RAXMONALIYEVA, (2021)M. THE IMPACT OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN IMPROVING STUDENT KNOWLEDGE. СТУДЕНЧЕСКИЙ ВЕСТНИК Учредители: Общество с ограниченной ответственностью "Интернаука", 37-38.
7. Қипчақова, Ё., Махмудова, М., & Умарова, З. (2021). МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАР МЕҲНАТИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТИ. Студенческий вестник, (22-7), 9-10.
8. Қипчақова, Ё., Соибжоновна, Ш., & Абдуқайюмова, С. (2021). МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ. Студенческий вестник, (22-7), 11-12
9. Kipchakova Yorqinoy, (2023) PERSONAL DEVELOPMENT OF A FUTURE TEACHER AS AN INTEGRAL PART OF PROFESSIONAL TRAINING Web of Scientist: International Scientific Research Journal (WoS) April 2023. (181-187)
10. Yorqinoy Qipchaqova , Kasimova Muxlisa Hamdamovna (2023/4/14) PEDAGOGIK MAHORAT VA UNING O'QITUVCHI FAOLIYATIDA TUTGAN O'RNI IQRO.jurnali (477-484)
11. Y.H. Qipchaqova (2023/4/14) Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy faolligini rivojlantish. IQRO jurnali (485-493)
12. Y. Qipchaqova U.Xalilova, I. Mirzaolimova (2022/1/20) Bo'lajak o'qituvchilarning integrativ faoliyatning loyihali komponenti "Ilm-zakovatimiz – senga, ona-Vatan!" mavzusidagi Respublika onlayn ilmiy-amaliy anjumani materillari 3-tom (116-b)
13. Qipchaqova Yorqinoy. (2023). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA CHET TILLARINI O'QITISHGA O'ZARO TA'SIR ETISH OMILLARI. Ta'lim Innovatsiyasi Va Integratsiyasi, 11(10), 3–5.
14. Kipchakova Yorqinoy (2023). ISSUES OF INTERACTION WITH LANGUAGE TEACHING IN PRIMARY EDUCATION. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(12), 780–782
15. Hamidjonovna, Y. Q. (2023). SHAXS RIVOJLANISH JARAYONI, TARBIYASI VA UNING IJTIMOIVLASHUVI. Научный Фокус, 1(2), 475-480.
16. Kipchakova Yorqinoy. (2023). SOME PROBLEMS OF PREPARING PRIMARY CLASS TEACHERS FOR INNOVATIVE ACTIVITY. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(12), 777–779. Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/841>
17. Kipchakova, Y. (2021). Methodological And Didactic Aspects Of Information And Intellectual Culture In The Education Of A Developed Generation. Экономика и социум, (6-1), 156-159.
18. Qipchaqova Yorqinoy Hamidjanovna Kasimova Muxlisa Hamdamovna. (2023). FACTORS TO IMPROVE THE PEDAGOGICAL SKILLS AND PROFESSIONAL CULTURE OF THE EDUCATOR. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(10), 35–38. Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/320>
19. QIPCHOQOVA Yorqinoy, MADRAHIMOVA Mohiraxon Imomaliyevna (2023) МАКТАБГАЧА ТА'LIMDA STEAM TA'LIM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH ZARURIYATI «Педагогик ва психологик тадқиқотлар» (6-11)

20. Yo.H.Qipchaqova (2022) Maktabgacha yoshdagi bolalarni zamonaviy yondashuv asosida tarbiyalash. Xorazm Ma'mun Akademiyasi 11/3 2022.(143-145)
21. Qipchaqova Yorqinoy (2023-yil 10-noyabr) BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TIL O'QITISHGA O'ZARO TA'SIR ETISH MASALALARI "TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR" RESPUBLIKA-ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI (25-28)
22. Qipchaqova Yorqinoy (2023-yil 10-noyabr) BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARNI INNOVATSION FAOLIYATGA TAYYORLASHNING AYRIM MUAMMOLARI "TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR" RESPUBLIKA-ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI (42 -44)
23. Qipchaqova Yorqinoy Hamidjanovna, Ergasheva Maftuna Davlatjon qizi. (2023). ISSUES OF TEACHER SKILLS IN THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL IDEAS. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(09), (129–133). Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/185>
24. Y.H. Kipchakova. (2023). PREPARATION FOR PROFESSIONAL ACTIVITY BY DEVELOPING INNOVATIVE ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS. International Journal of Advanced Research in Education, Technology and Management, 2(3), 243–262.